

Program dla Europy: propozycje społeczeństwa obywatelskiego

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Słowo wstępne przewodniczącego

Po raz pierwszy w swej historii Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjmuje dokument, w którym, uwzględniając wymogi chwili, formułuje całościowe i wyczerpujące stanowisko na temat bieżącej debaty politycznej oraz pilnych i konkretnych problemów, wobec których stoi Europa. Dokument ten nosi tytuł: „*Program dla Europy: propozycje społeczeństwa obywatelskiego*”.

Pozwala on Komitetowi zająć stanowisko wobec dwóch podstawowych kwestii, to znaczy konieczności naprawy społeczno-gospodarczej i wyborów europejskich.

Ogłaszając ten program, Komitet apeluje do instytucji wspólnotowych, państw członkowskich, sił politycznych i społecznych, a tym samym do obywateli Unii Europejskiej, by wybory europejskie rozgrywały się rzeczywiście wokół problemów europejskich, a nie wyłącznie interesu narodowego. Jest to szczególnie istotne w chwili, gdy wszystkie kraje europejskie dyskutują o przywróceniu dynamiki gospodarczej i finansowej. Debata ta wymaga działań w skali europejskiej i wspólnych decyzji.

W dokumencie „*Program dla Europy: propozycje społeczeństwa obywatelskiego*” Komitet proponuje instytucjom szereg środków i działań, które musi zastosować Europa, by wesprzeć trwałą naprawę społeczno-gospodarczą w duchu postępu. Komitet ma na celu przyczynienie się do konsolidacji integracji europejskiej i demokracji oraz do zaspokojenia potrzeb obywateli.

Wśród potrzeb tych znajduje się poszukiwanie głębokiego sensu integracji europejskiej, sensu wykraczającego poza rynek czy instytucje i przyczyniającego się do rozwoju jakościowego naszego społeczeństwa.

Mario Sepi, przewodniczący EKES-u

Bruksela, 24 marca 2009 r.

Wstęp

Program dla Europy: propozycje społeczeństwa obywatelskiego ma trzy główne cele: perspektywiczny, polityczny i instytucjonalny.

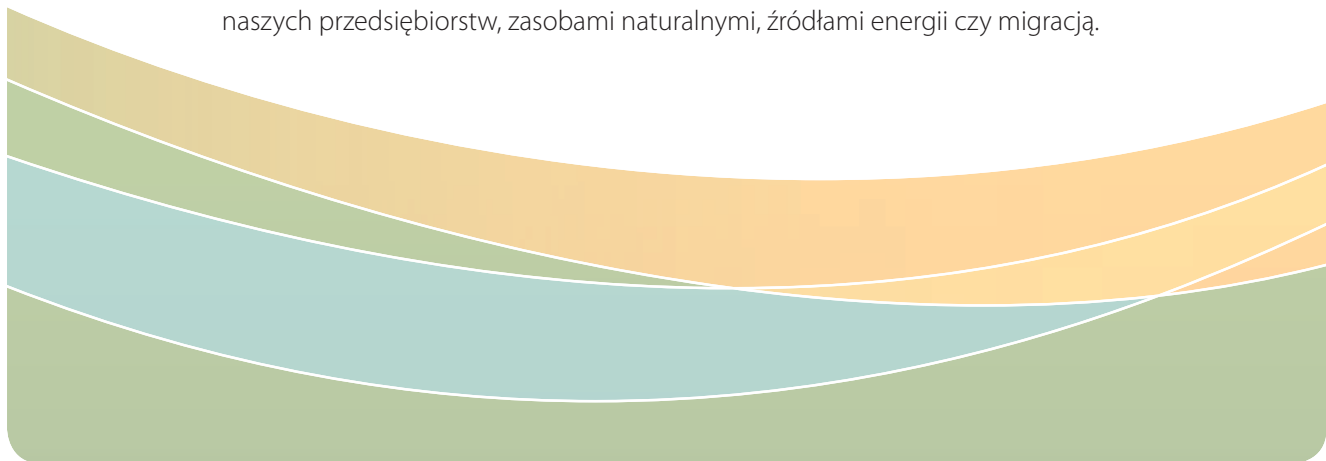
Cel perspektywiczny odzwierciedla *ducha* Komitetu. W ogólnej formie, świadczącej o spójności jego prac, program ten zawiera stanowisko członków Komitetu – przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego Unii Europejskiej, wobec wyborów, jakich musi dokonać Europa, by rozwijać się w sposób zrównoważony w świecie pogrążonym w kryzysie.

Cel polityczny Komitetu polega na przedstawieniu pewnego rodzaju manifestu społeczeństwa obywatelskiego innym instytucjom europejskim, a szczególnie Parlamentowi Europejskiemu, Komisji i Radzie, w celu wsparcia ich działań na drodze do osiągnięcia wspólnych celów Europy.

Z kolei dzięki celowi instytucjonalnemu Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny ma się znaleźć w centrum debaty na temat wyzwań stojących przed Europą w najbliższych latach i zaproponować instytucjom europejskim konkretne środki.

Te trzy cele są między sobą powiązane wspólną główną myślą, która wyraża istotę Komitetu: chodzi o wybór modelu europejskiego, integracyjnego i solidarnego, który powinien prowadzić do lepszej koordynacji zasad gospodarczych i politycznych, opartej na strategiach współpracy i integracji.

Kryzys, który zaczął się na rynkach finansowych i rozlał się na gospodarkę światową, zmusza nasze społeczeństwa do odpowiedzi na nowe pytania, a jednocześnie pogłębia już istniejące problemy związane z ubóstwem, potrzebą zachowania równowagi społecznej, żywotnością i innowacyjnością naszych przedsiębiorstw, zasobami naturalnymi, źródłami energii czy migracją.

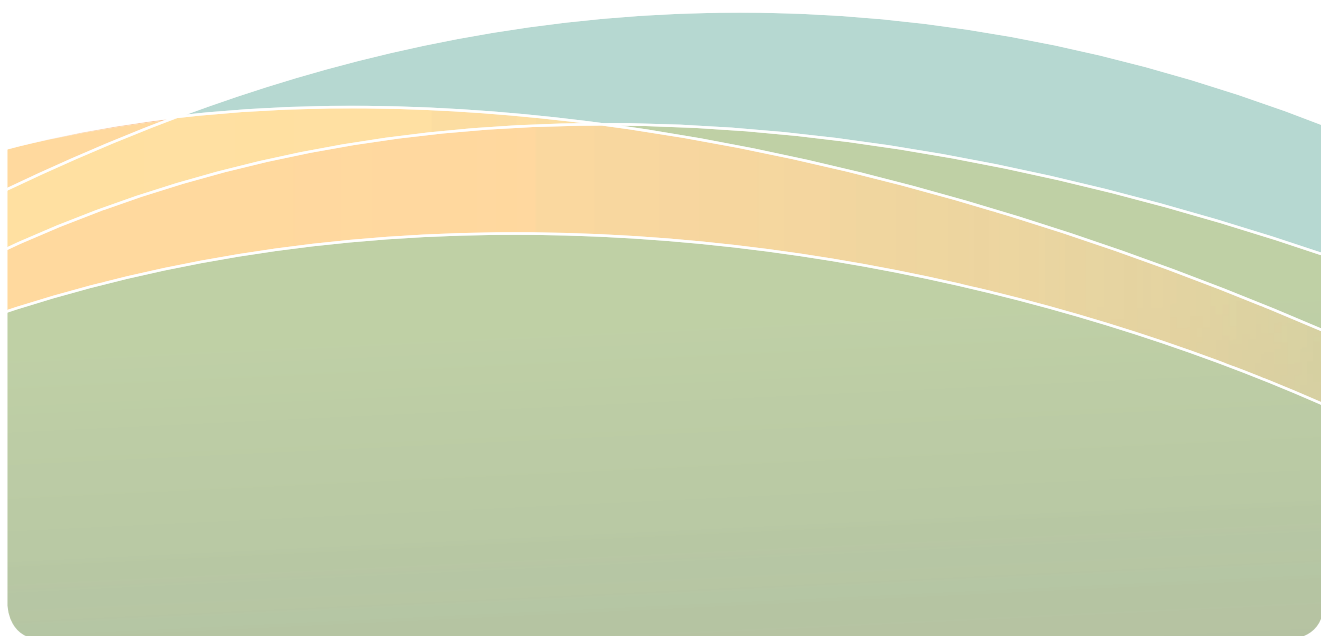
W okresie tych bezprecedensowych przemian społeczeństwo obywatelskie i obywatele oczekują konkretnych rozwiązań od instytucji europejskich odpowiedzialnych za politykę określającą w decydującym stopniu przyszłość Europy.

Unia Europejska podkreśla swoją ambicję bycia pionierem modelu rozwoju długofalowego. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wzywa instytucje do stanowczych działań, tak aby Europa w pełni odegrała tę rolę.

W chwili odnowienia składu instytucji europejskich, które będą musiały podejmować stosowne działania, istotne jest uwzględnienie stanowiska społeczeństwa obywatelskiego, złożonego z żywotnych sił naszych społeczeństw zmagających się bezpośrednio z rzeczywistością społeczno-gospodarczą.

Propozycje Komitetu uporządkowane zostały według czterech tematów: naprawa gospodarki, prawa podstawowe i europejski model społeczny, rozwój zrównoważony, sprawowanie rządów.

Zagadnienia te rozwinięto w 22 tekstach, które odpowiadają dziedzinom uznanym za główne przedmioty dyskusji. Poszczególne organa Komitetu aktywnie uczestniczyły w przygotowaniu tego opracowania, głównie poprzez działania grup ad hoc, które dokonały syntezy podstawowych zaleceń politycznych zawartych w opiniach Komitetu, dążąc do synergii między stanowiskiem członków oraz trzech Grup i sekcji, z których składa się Komitet.

1 Naprawa gospodarki w perspektywie krótko-
i średnioterminowej

2 Odnowiona strategia lizbońska po 2010 r.

3 Solidna podstawa przemysłowa dla gospodarki
europejskiej

4 MŚP czynnikiem wzrostu gospodarczego i zatrudnienia

5 Badania naukowe i rozwój jako wsparcie
konkurencyjności

6 System finansowy, który umocni społeczną gospodarkę
rynkową w Europie

7 Polityka spójności w służbie gospodarki realnej

8 W kierunku nowego programu działania UE w dziedzinie
społecznej

9 Nadanie nowej dynamiki europejskiej agendzie
społecznej

10 Walka z wykluczeniem społecznym

11 Wspieranie integracji obywateli państw trzecich

12 Przestrzeganie praw podstawowych

- Rozwój zrównoważony czynnikiem odnowy
- Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi
- Zdecydowane przeciwdziałanie zmianom klimatycznym
- Bezpieczeństwo energetyczne prawdziwym wspólnym celem
- Wykorzystanie potencjału efektywności energetycznej
- Nowy sposób zarządzania organizacjami międzynarodowymi
- Upowszechnianie praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych na całym świecie
- Promowanie modelu europejskiego na scenie międzynarodowej
- Globalne wyzwania związane z wyżywieniem a europejska polityka na rzecz rozwoju
- Demokracja uczestnicząca i inicjatywy obywatelskie w Unii Europejskiej

Rozwój zrównoważony

Sprawowanie rządów

Naprawa gospodarki w perspektywie krótko- i średnioterminowej

Europa bardzo ucierpiała na skutek światowego kryzysu gospodarczego. Konieczne są jeszcze inne pilne, ukierunkowane działania mające na celu odzyskanie zaufania konsumentów i inwestorów, należy też ponownie skupić się na celach i wartościach długoterminowych.

Istnieje groźba, że w Europie będą narastać nierówności. Potrzebny jest „nowy ład społeczny”, który byłby wyraźnym sygnałem dla społeczeństwa – w szczególności dla jego słabszych członków – że nie zostało opuszczone przez polityków.

Zarządzanie gospodarcze wymaga zwiększenia stopnia harmonizacji i właściwej organizacji. Komitet wzywa wszystkie zainteresowane strony, w szczególności państwa członkowskie i Komisję, do skoordynowania podejmowanych środków naprawczych i ich niezwłocznego wdrażania, z uwzględnieniem następujących zaleceń:

1. Potrzebujemy zwiększenia inwestycji w innowacje, infrastrukturę, badania i edukację, aby gospodarka wyszła z recesji silniejsza. Należy położyć nacisk na oszczędzanie energii i projekty przyjazne środowisku, aby przyspieszyć przejście do gospodarki ekologicznej, o niskiej emisji CO₂. Celem wsparcia dla sektora biznesu powinno być zapewnienie przedsiębiorstwom, w szczególności małym i średnim, łatwiejszego dostępu do środków finansowych, przyznawanych jednakże tylko wtedy, gdy wprowadzone zostaną odpowiednie struktury ładu korporacyjnego. Warunki paktu stabilności i wzrostu nie powinny stanowić przeszkody dla przyszłościowych inwestycji, które stanowią załączek przyszłego wzrostu.
2. Trzeba poszerzyć podstawę wymiaru opodatkowania w państwach członkowskich, zwłaszcza poprzez zamknięcie rajów podatkowych, zniesienie konkurencji podatkowej i podjęcie kroków na rzecz walki z uchylaniem się od płacenia podatków i z oszustwami. Należy domagać się wkładu finansowego od tych, którzy odnieśli korzyści z braku odpowiednich uregulowań na rynkach finansowych.
3. Polityka rynku pracy musi wspierać inteligentną restrukturyzację gospodarki. Wszystkie zainteresowane strony skorzystają na tym, jeśli pracowników będzie się raczej zatrzymywać i szkolić, niż zwalniać. Wsparciu dla bezrobotnych powinno towarzyszyć zdobywanie przez nich nowych umiejętności i przekwalifikowanie. Przyciąganie na rynek pracy młodych ludzi powinno być największym priorytetem w czasie kryzysu.
4. Należy opracować szczególne rozwiązania dla ludzi o niskich dochodach. W zwiększaniu popytu mogą się okazać pomocne specjalnie ukierunkowane transfery bezpośrednie, takie jak czasowe zwiększenie zasiłku dla bezrobotnych, oraz transfery na

cele leżące w interesie ogólnym, takie jak bony edukacyjne i ekologiczne, przeznaczone na zakup urządzeń zasilanych energią słoneczną lub biletów okresowych na przejazd środkami transportu publicznego itd.

5. Partnerzy społeczni muszą w ramach negocjacji płacowych realizować strategię średnioterminową z myślą o zachowaniu jednakowego tempa wzrostu płac i wzrostu produktywności. Konieczny jest wzmocniony dialog społeczny, który pomoże przetrwać kryzys i złagodzi jego konsekwencje ekonomiczne i społeczne dla zwykłych obywateli.
6. Należy zwrócić większą uwagę na wspólne projekty europejskie. Elastyczniejsza konstrukcja różnych pozycji budżetowych Unii Europejskiej umożliwiłaby częściowe finansowanie takich projektów z niewykorzystanych środków. Aby uzyskać jak najszybsze rezultaty, przeznaczanie środków z funduszy Unii (np. funduszy strukturalnych) powinno opierać się na elastycznym, pragmatycznym podejściu.
7. Należy rozważyć pomysł obligacji europejskich funduszy majątkowych.
8. Unia Europejska powinna wykazać solidarność z krajami przeżywającymi trudności dotyczące bilansu płatniczego, w szczególności z nowymi państwami członkowskimi.
9. Istnieje potrzeba trwałej, skoordynowanej globalnie reorganizacji rynków finansowych, opartej na odpowiednich inicjatywach i sprzyjającej tworzeniu solidnych produktów finansowych, które są wsparciem dla gospodarki realnej. ■

Odnowiona strategia lizbońska po 2010 r.

Europa dotkliwie odczuwa skutki kryzysu finansowego i gospodarczego. Tego rodzaju sytuacja jest sprawdzianem dla Unii Europejskiej i dla strategii lizbońskiej.

Strategia lizbońska, z jej trzema powiązаныmi ze sobą filarami: wzrostem gospodarczym i konkurencyjnością, zrównoważonym rozwojem oraz integracją społeczną i zatrudnieniem, ma za zadanie sprostać wyzwaniom zglobalizowanego świata. Jest ona wszechstronnym projektem dla wszystkich, z udziałem wszystkich i tworzoną przez wszystkich.

Odnowa tej strategii musi nastąpić teraz, w trakcie obecnego cyklu obejmującego okres do 2010 roku. Państwa członkowskie muszą przejąć jednoznaczną odpowiedzialność za agendę lizbońską, a mechanizm koordynacji na szczeblu europejskim należy wzmocnić. Istniejące priorytety są nadal aktualne, ale należy podjąć szczególne starania, by ulepszyć sprawowanie rządów i środki na rzecz realizacji tego celu, zaangażować jak największą liczbę zainteresowanych podmiotów i rozwinąć wymiar zewnętrzny strategii. Ten ostatni powinien opierać się na podejściu ukierunkowanym na współpracę i zrównoważony rozwój.

W kontekście głębokiego kryzysu gospodarczego Komitet proponuje podjęcie następujących środków politycznych w celu odnowienia strategii lizbońskiej po 2010 r.:

1. Opracowanie przez Komisję wniosku w sprawie *odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2010–2015*, w którym zaktualizowano by istniejące obszary priorytetowe, dodano wymiar zewnętrzny, podkreślono konieczność zorientowania agendy lizbońskiej na przyszłość w obliczu obecnego pogorszenia koniunktury gospodarczej, a także ulepszono sprawowanie rządów na wszystkich szczeblach i opracowano przekonującą strategię komunikacyjną skierowaną do społeczeństwa europejskiego.

2. Skuteczniejsze koordynowanie przez Radę środków politycznych przyjmowanych na szczeblu krajowym poprzez opracowanie konkretnych zaleceń dla poszczególnych państw oraz stosownego harmonogramu działań; utworzenie łatwo dostępnej bazy danych dla każdego państwa członkowskiego, zawierającej informacje o wprowadzaniu tych zaleceń w życie, o niedostatkach w tym zakresie i o opóźnieniach w realizacji harmonogramu; w ramach strategii politycznych nieobjętych harmonizacją zidentyfikowanie tych dziedzin, w których brak koordynacji między państwami członkowskimi prowadzi lub też może prowadzić do negatywnych skutków ubocznych lub do niewłaściwego podziału środków; podjęcie próby oszacowania *kosztów braku wspólnego działania w Europie*.

3. Dokonanie przez Radę otwartej oceny proponowanych przez Komisję zaleceń dla poszczególnych państw; wyciągnięcie konkretnych wniosków w sprawie tworzenia krajowych strategii politycznych oraz zapewnienie skuteczniejszej koordynacji polityki makroekonomicznej między państwami członkowskimi.
 - wspieranie wiążących porozumień w sprawie międzynarodowych przepisów dotyczących pracy, środowiska naturalnego, własności intelektualnej itp.,
 - formułowanie globalnego podejścia do krajów rozwijających się,
 - promowanie na całym świecie europejskiego modelu społecznego.
4. Sporządzenie wykazu projektów europejskich, które wzmocniłyby gospodarkę od strony podaży, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP, wspierałyby integrację europejską i przyczyniły się do realizacji celów określonych w traktacie.
5. Dopilnowanie, by wewnętrzne strategie polityczne UE były opracowane w perspektywie globalnych wyzwań, a europejskie cele strategiczne jednoznacznie oparte na ogólnoświatowym podejściu do globalizacji, na przykład poprzez:
 6. Przyjęcie przez Radę rezolucji, która gwarantowałaby zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w odnowioną strategię lizbońską i zapewniła mu większą rolę w tym procesie na każdym jego etapie – od koncepcji do wdrożenia, na szczeblu krajowym i europejskim oraz w skali światowej.
 7. Skuteczniejsze wykorzystywanie sieci kontaktów Parlamentu Europejskiego z parlamentami krajowymi do nakłaniania rządów, by podejmowały konieczne środki, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim. ■

Solidna podstawa przemysłowa dla gospodarki europejskiej

Polityka przemysłowa zajmuje honorowe miejsce w agendzie europejskiej i tak powinno być dalej. Ma ona za zadanie zapewnić otwartość rynków, a jednocześnie wykluczyć interwencję państwa, która zakłócałaby konkurencję. Ma to fundamentalne znaczenie w warunkach obecnego kryzysu, gdy grozi nam widmo protekcjonizmu.

Znaczenie solidnej bazy przemysłowej nigdy nie zostało wykazane tak wyraźnie, jak właśnie w warunkach obecnego kryzysu gospodarczego. Gdy rozwiewają się mgły spekulacji finansowych, oczywiste okazuje się faktyczne znaczenie przemysłu dla gospodarki realnej. Przemysł i usługi skierowane do przedsiębiorstw to klucz do generowania bogactwa, gdyż wytwarzają one konkretną wartość i wiążą się z możliwościami tworzenia nowych miejsc pracy. Jednak to przemysł szczególnie dotkliwie odczuwa konsekwencje obecnego kryzysu i konieczna jest skoordynowana reakcja Europy w ramach strategii lizbońskiej.

Nie powinniśmy pozwolić na to, aby w obecnej kryzysowej sytuacji Europa straciła z oczu wyzwania długoterminowe, z którymi musi się zmierzyć przemysł europejski: wzrastającą konkurencję – czasem nieuczciwą – ze strony zglobalizowanego rynku, niedostosowanie umiejętności pracowników do potrzeb na rynku, szczególnie w branży inżynierskiej, brak ducha przedsiębiorczości, rozrost biurokracji, zagrożenia dla bezpieczeństwa dostaw surowców i źródeł energii, konieczność wypracowania na szczeblu międzynarodowym odpowiednich

i wyważonych reakcji na zmiany klimatyczne, które nie będą zakłócać konkurencji itd.

W kontekście wszystkich tych zjawisk Komitet opowiada się za zachowaniem równowagi między konkurencyjnością przemysłu Unii Europejskiej a potrzebą wprowadzenia akceptowanych społecznie zmian i zrównoważonym rozwojem. Zaleca w związku z tym przyjęcie następujących środków:

1. Realizowanie polityki przemysłowej, która ma chronić rynek wewnętrzny i podnosić konkurencyjność, zarówno poprzez zintegrowane podejście łączące środki horyzontalne i sektorowe, jak i poprzez lepsze stanowienie i egzekwowanie prawa.
2. Poświęcanie szczególnej uwagi małym i średnim przedsiębiorstwom i przedsiębiorstwom stanowiącym początkowe i środkowe ogniwa łańcuchów wartości.
3. Wspieranie usług gospodarczych, często pomijanych na szczeblu Unii Europejskiej, które mogą pomóc zarówno poprawić wyniki osiągnięte przez sektor przemysłu, jak i osiągnąć przewagę konkurencyjną na rynku światowym.
4. Zachęcanie do innowacji poprzez finansowanie z środków Unii Europejskiej oraz poprzez uchwalanie i wdrażanie odpowiednich przepisów dotyczących własności intelektualnej. Patent wspólnotowy powinien zostać przyjęty w trybie pilnym.

5. Wspieranie polityki przemysłowej, która uwzględnia cele rozwoju zrównoważonego i promuje przemysł ekologiczny. Strategie ochrony klimatu nie powinny zakłócać równowagi pomiędzy trzema filarami rozwoju zrównoważonego a potrzebą utrzymania konkurencyjności przemysłu Unii Europejskiej.
6. Zapewnianie równych szans przemysłowi europejskiemu na rynku światowym, m.in. poprzez promowanie standardów społecznych i środowiskowych w umowach handlowych.
7. Tworzenie odpowiednich warunków do realizacji sztanदारowych europejskich projektów przemysłowych.
8. Pobudzanie przedsiębiorczości i wzmacnianie kapitału ludzkiego oraz zwracanie uwagi na to, aby kształcenie zawodowe w Europie odpowiadało potrzebom przemysłu i przyciągało osoby wykwalifikowane oraz ludzi młodych do sektora przemysłowego, w szczególności do dziedzin inżynierskich i technologicznych.
9. Zapewnianie dostawy energii i surowców poprzez wprowadzenie przejrzystości na rynku i w zakresie cen.
10. Zachęcanie do tworzenia „regionów odpowiedzialnych społecznie i gospodarczo”, które zapewniłyby skoordynowane wykorzystanie zasobów do wszystkich głównych inicjatyw przemysłowych w danym jednolitym obszarze. ■

MŚP czynnikiem wzrostu gospodarczego i zatrudnienia

4

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) są sercem europejskiej gospodarki oraz europejskiego modelu społecznego. Stąd absolutna konieczność wspierania ich, aby uwolnić potencjał wzrostu i tworzenia miejsc pracy, drzemący w 23 milionach małych i średnich firm Unii Europejskiej.

W czasie kryzysu gospodarczego MŚP i osoby samozatrudnione znajdują się w szczególnie niepewnej sytuacji i często zmagają się z problemami finansowymi, których skutki mogą być fatalne.

A jednocześnie to właśnie MŚP mają największą zdolność do regeneracji, do odkrycia w trudnościach gospodarczych nowej szansy dla przedsiębiorczości, do szybkiego dostosowania się do sytuacji oraz do ponownego samookreślenia się. Te cechy czynią je głównym motorem wzrostu i zatrudnienia.

Dlatego Komitet jest przekonany, iż Rada, Parlament i Komisja powinny podjąć dodatkowe wysiłki, by wesprzeć MŚP w okresie odnowy gospodarki, a więc krzewić ducha przedsiębiorczości poprzez następujące kroki:

1. Komisja powinna niezwłocznie opracować plan działania z jasnym harmonogramem wdrażania poszczególnych inicjatyw zawartych w programie „Small Business Act”.
2. Służby Komisji powinny dbać o lepszą koordynację we wspieraniu MŚP, m.in. poprzez promowanie europeizacji firm.
3. Konieczne są także konkretne działania, aby wprowadzić w życie formalne zobowiązanie do ograniczenia biurokracji, np. poprzez tworzenie punktów kompleksowej obsługi administracyjnej.
4. Trzeba szybko podjąć starania na rzecz opracowania i wdrożenia europejskich narzędzi, aby w MŚP oraz wśród osób samozatrudnionych przyspieszyć proces kapitalizacji, tworzenia sieci kontaktów, inwestowania oraz uczenia się przez całe życie.
5. Trzeba zapewnić spójne ramy, które umiejscowiłyby MŚP, będące zasadniczym elementem europejskiej gospodarki, w centrum wszystkich dziedzin wspólnotowej polityki.
6. Należy poprawić środowisko funkcjonowania przedsiębiorstw IIC (*Initial and Intermediate Companies*), czyli firm znajdujących się na wczesnych lub pośrednich etapach łańcucha wartości.
7. Trzeba nadal dążyć do poprawy warunków uczestnictwa MŚP oraz IIC w 7. programie ramowym w dziedzinie badań i rozwoju,

»»

w programach na rzecz badań, rozwoju technologicznego i innowacji oraz w programie Eurostars.

8. MŚP i IIC muszą mieć lepszy dostęp do źródeł finansowania. Chodzi tu o wzmocnienie europejskiego systemu odniesienia w zakresie mikrokredytów dla MŚP, np. poprzez:

- zawarcie porozumień pomiędzy europejskim funduszem mikrokredytowym a poszczególnymi instytucjami udzielającymi mikrokredytów,
- opracowanie unijnego systemu oceny,
- ofertę szkoleń dla podmiotów udzielających mikrokredytów oraz dla ubiegających się o nie wnioskodawców. ■

Badania naukowe i rozwój jako wsparcie konkurencyjności

5

Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje (B+R+I) stanowią kluczowy czynnik wzmacniający europejską konkurencyjność i pomagają Europie zachować pozycję światowego lidera.

Konkurencyjność jest pojęciem wychodzącym poza tradycyjne kryterium, którym jest PKB, ponieważ uwzględnia zrównoważony rozwój systemów społecznych i gospodarczych oraz równowagę ekologiczną jako jedne z najważniejszych elementów wyników gospodarczych.

Zrównoważony rozwój nie jest celem, ale stałym procesem zapewniającym, że Europa pozostaje konkurencyjna dzięki aktywnemu zaangażowaniu w działania w zakresie B+R+I, skupiające się wokół trzech kluczowych aspektów, jakimi są: ludzie, zysk i planeta.

Z myślą o wzmocnieniu wkładu badań naukowych i rozwoju w zapewnienie trwałej konkurencyjności Europy Komitet przekazuje instytucjom europejskim następujące zalecenia:

1. Opierając się na szerokim porozumieniu, należy przyjąć ogólny, dokładniejszy niż PKB wskaźnik, który łączyłby społeczny, gospodarczy i ekologiczny wymiar konkurencyjności.
2. Europejska przestrzeń badawcza (EPB) powinna być dalej wzmacniana i wspierana dzięki stałemu ulepszaniu europejskiej infrastruktury badawczej za pośrednictwem krajowych i regionalnych planów działania na rzecz B+R+I.
3. Europejskie partnerstwo badawcze należy stale wspierać poprzez środki finansowe i podatkowe oraz działania w zakresie infrastruktury. Trzeba też zachęcać do tworzenia strategicznych porozumień na szczeblu międzynarodowym.
4. Należy w taki sposób programować cele badań naukowych, by nie krępować kreatywności badaczy – można to osiągnąć dzięki przyjęciu metody oddolnej pozwalającej na uwzględnienie doświadczeń i zdania podmiotów zajmujących się B+R+I.
5. Należy przyjąć całościowe podejście do finansowania, aby zapewnić maksymalne wykorzystanie potencjału B+R+I w Europie.
6. Instytucje edukacyjne powinny otrzymywać stałe wsparcie, aby były w stanie dostrzegać wymogi przemysłu w zakresie B+R+I i na nie reagować.
7. Konieczne jest utrzymanie w przemyśle ducha przedsiębiorczości i zachęcanie do większego otwarcia na procesy innowacji w Europie.

8. Należy stale oceniać i poprawiać warunki przyjmowania badaczy w ramach europejskiej przestrzeni badawczej, aby utrzymać jej atrakcyjność dla najlepszych.
9. Należy zwrócić szczególną uwagę na potencjał innowacyjny MŚP i ich wkład w B+R+I.
10. Trzeba zwiększyć finansowanie B+R+I w dziedzinie wspomagających technologii, takich jak technologie informacyjno-komunikacyjne (TIK), z uwagi na fakt, że są one też źródłem innowacji w innych dziedzinach badań. ■

System finansowy, który umocni społeczną gospodarkę rynkową w Europie

Światowy kryzys finansowy pochłonął wiele miliardów dolarów zainwestowanych w różne produkty finansowe. Rządy państw europejskich podjęły drastyczne działania na poziomie krajowym i europejskim, by uratować i ustabilizować system finansowy. Dochodzą już one do granic swych możliwości.

Powołana przez Komisję Europejską grupa ekspertów kierowana przez Jacques'a de Larosièrè'a przedłożyła w tej sprawie raport, w którym tylko częściowo udało się odzwierciedlić złożoność mechanizmu przyczynowo-skutkowego. Ponadto nie zbadano w nim dogłębnie możliwych środków uzdrowienia sytuacji ani nie zaproponowano zmian idących dostatecznie daleko, by zapewnić jednakowe zasady działania wszystkim podmiotom rynku finansowego.

W trosce o wsparcie europejskich decydentów politycznych w podejściu do przekształcenia rynków finansowych, które wykraczałoby poza kontekst zarządzania kryzysowego, oraz w trosce o przywrócenie zaufania do instytucji finansowych, EKES proponuje następujące działania, które powinny towarzyszyć europejskim i krajowym programom naprawy gospodarczej oraz dalszym środkom budowy zaufania:

1. Stworzenie koncepcji skutecznego i efektywnego uregulowania europejskiego i międzynarodowego sektora banków oraz struktur nadzoru, które zapewniają stabilność i przejrzystość rynków finansowych dla konsumentów, państwowych organów nadzorczych, inwestorów i innych zainteresowanych stron oraz ściśle określają zakres odpowiedzialności szefów instytucji finansowych, doradców finansowych, osób zajmujących się opracowywaniem produktów finansowych, agencji ratingowych oraz innych podmiotów na rynku finansowym, z myślą o odzyskaniu trwałego zaufania.
2. Proponowany system powinien: określić w sposób jednoznaczny obowiązki regulacyjne i nadzorcze na szczeblu krajowym, europejskim i międzynarodowym; przewidywać, że instytucje zadbają o wymaganą współpracę między władzami, a także chronić przed indywidualnymi korzyściami i egoizmem grupowym podmiotów działających w środowisku finansowym; angażować przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w działania na rzecz przejrzystości; zapewnić, że sektor bankowości skoncentruje się na swych działaniach podstawowych, polegających na dostarczaniu kapitału potrzebnego gospodarce realnej.
3. Dążenie podmiotów finansowych do korzyści powinno zostać ukierunkowane tak, aby służyło gospodarce realnej. Należy stworzyć europejski instrument, by

oszczędności europejskie przeznaczane były na produktywnie inwestycje.

4. Należy zadbać o wstępną kontrolę umożliwiającą wczesne wykrywanie zagrożeń wynikających z nowych produktów i usług, a jednocześnie o stały nadzór sprawowany przez właściwe organy wyposażone w odpowiednie kompetencje.
5. Taka nowa organizacja środowisk finansowych powinna wspomagać jednolity europejski rynek usług finansowych, a także uwzględniać specyficzne cechy rynków krajowych i wspierać struktury działające na zasadach wzajemnej pomocy lub służące interesowi ogółu.
6. Wymogi regulacyjne powinny obowiązywać wszystkie podmioty. Fundusze spekulacyjne (hedgingowe), banki inwestycyjne, państwowe fundusze inwestycyjne (*sovereign wealth funds*) i inne fundusze kapi-

tałowe powinny podlegać obowiązkowej rejestracji jako działające na europejskim rynku kapitałowym. Sprawozdanie z działalności zarządu powinno precyzować cele gospodarcze i strategiczne oraz tryb rozliczania pracowników i kadr kierowniczych. Kadra kierownicza, która ponosi osobistą odpowiedzialność za działania przedsiębiorstwa i jego strategię, powinna być rozliczana osobiście.

7. W odniesieniu do zestawień bilansowych należy przywrócić zasadę ich kompletności i realizmu ekonomicznego (powrót do wartości realnych). Zwłaszcza banki powinny dostosować się do tych wymogów, także w odniesieniu do udziałów, i zapewnić, że zbyt wysoko wycenione aktywa nie będą podważały wiarygodności zestawień bilansowych, a także dbać o widoczność swych udziałów oraz udziałów swoich spółek i filii. ■

Polityka spójności w służbie gospodarki realnej

Obecny kryzys bezlitośnie obnażył utrzymującą się słabość strukturalną gospodarki europejskiej. By ją przezwyciężyć, w ramach polityki spójności Unii Europejskiej należy przyjąć bardziej skoncentrowane podejście.

Polityka spójności Unii Europejskiej, finansowana w ramach funduszy strukturalnych środkami w wysokości 347 mld EUR w okresie programowania 2007–2013 (100 euro rocznie na jednego mieszkańca), sprzyja inwestycjom w gospodarkę realną. Około 70% funduszy na cel spójności przeznaczonych jest na takie priorytety strategii lizbońskiej, jak badania i innowacje, infrastruktura oraz rozwój potencjału zasobów ludzkich.

Program naprawy gospodarczej, przedstawiony przez Komisję Europejską, z jednej strony przewiduje przyspieszenie realizacji projektów finansowanych z funduszy strukturalnych, a z drugiej lepsze dostosowanie funduszy do potrzeb zaistniałych w wyniku kryzysu. Zdaniem Komisji, większy udział środków wypłacanych przed realizacją projektów oraz krótsze terminy zwrotu w wypadku ważniejszych projektów przyczynią się do ożywienia rozwoju gospodarczego w tym krytycznym momencie pogorszenia się koniunktury.

Komitet w pełni popiera konkretne działania, które Komisja zaproponowała w dziedzinie polityki spójności i funduszy strukturalnych. Aktywne, skoordynowane i skuteczne wykorzystanie środków dostępnych na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym może przyczynić się do tego, że Europa wydzwignie się z kryzysu silniejsza niż wcześniej. W związku z tym EKES zaleca podjęcie następujących środków:

1. Zasadniczą rolą funduszy strukturalnych powinno pozostać wspieranie większej konwergencji regionów Europy oraz budowanie niezbędnej infrastruktury w nowych państwach członkowskich. W ten sposób, dzięki lepszej koordynacji pomiędzy poszczególnymi dyrekcjami generalnymi Komisji, realizowane będą priorytety strategii lizbońskiej.
2. Należy uprościć praktyki i prawodawstwo wspólnotowe oraz dostosować je do faktycznych potrzeb. Niezbędne jest lepsze zarządzanie funduszami strukturalnymi i polityką regionalną – zarówno Komisja, jak i państwa członkowskie powinny zaakceptować czynny udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego oraz sektora prywatnego, zwłaszcza MŚP i organizacji gospodarki społecznej, w opracowywaniu i realizacji projektów.

3. Komisja powinna zaproponować precyzyjne rozwiązania problemów związanych z finansowaniem z góry projektów realizowanych w ramach polityki regionalnej. Chodzi m.in. o zbyt długie okresy płatności, zgodność wnioskowanych projektów z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz zasady *de minimis*.
4. Unijna polityka spójności nie powinna ograniczać się wyłącznie do programów dofinansowania. Komitet gorąco nawołuje do tego, by niezależnie od realizacji aktualnych programów sformułowano politykę spójności nastawioną na przyszłość Europy, w której szczególną uwagę zwrócono by na miasta, duże obszary zurbanizowane oraz obszary wielkomiejskie. ■

W kierunku nowego programu działania UE w dziedzinie społecznej

Kryzys gospodarczy nie powinien zamienić się w kryzys społeczny. Mimo że europejski model społeczny pozwala na złagodzenie skutków kryzysu odczuwanych przez obywateli europejskich, poważna światowa sytuacja gospodarcza powinna skłonić Unię Europejską do potwierdzenia celów i aspiracji jej polityki społecznej.

By przywrócić wiarę obywateli w zjednoczoną i solidarną Europę, instytucje europejskie powinny przygotować nowy program działania w dziedzinie społecznej, który stanowiłby odpowiedź na potrzeby obywateli w obliczu wyzwań globalizacji i opierał się na podejmowanych wspólnie wysiłkach na rzecz wzmocnienia solidarności, poszanowania pracowników, podstawowych praw socjalnych oraz konkurencyjności gospodarczej. Należy w sposób efektywny skonsolidować wszystkie instrumenty i narzędzia przewidziane w traktatach, by opracować plan działania wykraczający poza 2010 r. i obejmujący działania prawodawcze, otwartą metodę koordynacji, dialog społeczny oraz dialog obywatelski wraz z inicjatywami obywatelskimi.

Komitet zaleca, by nowy program działania UE w dziedzinie społecznej uwzględnił przede wszystkim następujące elementy:

1. Nowe cele społeczne traktatu z Lizbony, a mianowicie pełne zatrudnienie i postęp społeczny.
2. Zwołanie drugiego posiedzenia Rady Europejskiej poświęconego europejskiemu modelowi społecznemu (Hampton Court 2) i zorganizowanie we współpracy z Komitetem „szczytów obywatelskich” na temat rzeczywistości społecznej.
3. Zagwarantowanie podstawowych praw socjalnych zapisanych w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
4. Wkład partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego w opracowywanie programu.
5. Przyjęcie karty zrównoważonego rozwoju społecznego, określającej cele w zakresie skuteczności zabezpieczeń społecznych.
6. Ratyfikacja i wdrożenie konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy.
7. Zdefiniowanie i realizacja nowoczesnej polityki rynku pracy, pozwalającej antycypować zmiany dzięki partnerstwu społecznemu i poszerzeniu wiedzy.
8. Przyjęcie przyjaznych dla zatrudnienia przepisów społecznych, sprzyjających tworzeniu wysokiej jakości sprawiedliwie opłacanych i mobilnych miejsc pracy.
9. Ustanowienie ukierunkowanych na przyszłość ram prawnych, pozwalających na odblokowanie lub poprawę niektórych dyrektyw, zniesienie opcji indywidualnej rezygnacji oraz przygotowanie się na nowe formy zatrudnienia i nowe zagrożenia w miejscu pracy.

10. Współdziałanie partnerów społecznych i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w transpozycji, wdrażaniu i ocenie prawodawstwa Wspólnoty w dziedzinie polityki społecznej.
11. Uwzględnienie współregulacji, samoregulacji, umów, dobrowolnych kodeksów postępowania oraz norm uzupełniających ramowe prawodawstwo Unii Europejskiej w sferze społecznej, zgodnie z zasadą społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.
12. Ustanowienie stabilnych ram prawnych w celu promowania zbiorowych porozumień ponadnarodowych.
13. Wzmocnienie demokracji uczestniczącej oraz dialogu społecznego i obywatelskiego dzięki nowym możliwościom oferowanym przez traktat z Lizbony.
14. Prawo obywateli do podejmowania inicjatyw jako dodatkowy środek wspierania Europy społecznej bliższej obywatelom.
15. Przeanalizowanie możliwości, które stwarza ściślejsza współpraca przewidziana w traktacie z Lizbony, umożliwiającą państwom członkowskim dalszy i szybszy postęp w dziedzinie polityki społecznej.
16. Usprawnieniu otwartej metody koordynacji za pomocą celów ilościowych i jakościowych oraz wskaźników społecznych, a także poprzez zaangażowanie podmiotów społecznych działających na szczeblu lokalnym. ■

Nadanie nowej dynamiki europejskiej agendzie społecznej

W odnowionej agendzie społecznej Komisja Europejska określa na nadchodzące lata priorytety polityczne oraz konkretne działania o charakterze przekrojowym i wielowymiarowym. Obejmują one wiele różnych dziedzin – od polityki zatrudnienia po edukację, zdrowie, imigrację i dialog międzykulturowy.

Agenda ta została przyjęta w pierwszej połowie 2008 r. i w obliczu powagi obecnego kryzysu gospodarczego i finansowego Unia Europejska musi propagować Europę opartą na wzajemnym wsparciu i solidarności, szacunku dla pracowników i konkurencyjności gospodarczej. Dlatego też Komitet domaga się przyjęcia prawdziwego programu działań socjalnych oraz odnowienia agendy społecznej, zgodnie z następującymi zaleceniami:

1. Trzeba podjąć skuteczne działania z myślą o zwalczaniu ubóstwa, dyskryminacji i wykluczenia społecznego. Należy przy tym wytyczyć cele dotyczące wydajności opieki społecznej, stosowania praw pacjenta w transgranicznej opiece zdrowotnej i promowania solidarności międzypokoleniowej.
2. Trzeba wyraźnie podkreślić cel mobilności jako możliwości otwartej dla wszystkich oraz zasadę pierwszeństwa socjalnych praw podstawowych przed swobodami gospodarczymi i regułami konkurencji. W miarę
3. Trzeba uwzględniać równość płci jako konieczny warunek realizacji celów Unii Europejskiej w zakresie wzrostu gospodarczego, zatrudnienia i spójności społecznej. Należy podjąć konkretne działania zmierzające do zniwelowania utrzymującej się różnicy w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn.
4. Należy wzmocnić otwartą metodę koordynacji, zwłaszcza dzięki szerszemu wykorzystywaniu wskaźników ilościowych i jakościowych.
5. Ważne jest, by wzmocnić systemy relacji między partnerami społecznymi na szczeblu unijnym i krajowym. Trzeba zapewnić odpowiednie konsultacje z europejskimi partnerami społecznymi zgodnie z art. 138 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, aby zagwarantować sprawne wdrożenie ich wspólnych długoterminowych programów prac oraz promować międzynarodowe umowy zbiorowe w stabilnych ramach prawnych.

6. Należy wspierać państwa członkowskie w dostosowywaniu, ujednocnianiu i monitorowaniu wspólnych zasad *flexicurity* (elastycznego rynku pracy i bezpieczeństwa socjalnego) w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi. Konieczne jest przyjęcie stabilnych ram prawnych dla negocjacji zbiorowych, aby zwiększyć rolę dialogu społecznego w debacie dotyczącej *flexicurity*.
7. Kluczowe znaczenie ma odpowiednie dostosowanie kształcenia i szkolenia, tak by zwiększyć szanse pracowników na zatrudnienie, zmniejszyć niedobór wykwalifikowanej kadry, zapewnić równowagę między podażą i popytem w dziedzinie szkoleń oraz zagwarantować lepszy dostęp wszystkich grup społecznych i wiekowych do systemów uczenia się przez całe życie.
8. Trzeba przyłożyć większą wagę do innowacji w miejscu pracy i nowych rodzajów umiejętności zawodowych oraz wspierać większą jasność i prostotę systemów uznawania kwalifikacji zawodowych. ■

Walka z wykluczeniem społecznym

W Europie jedna osoba na sześć żyje poniżej granicy ubóstwa. Nasilające się w dobie kryzysu gospodarczego zjawisko wykluczenia społecznego, będące przyczyną lub też skutkiem ubóstwa, stanowi poważny problem dla decydentów, zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim. Wszystkie podmioty społeczne i gospodarcze muszą działać wspólnie, aby przyczynić się do jego rozwiązania.

Komitet jest zdania, że w celu skuteczniejszej walki z wykluczeniem społecznym niezbędne są następujące działania na szczeblu Unii Europejskiej:

1. Europejski Rok Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym 2010 to bardzo istotna inicjatywa, należy jednak przeznaczyć na nią większe fundusze, aby mogła bardziej skupić się na przeciwdziałaniu skutkom kryzysu.
2. Partnerzy społeczni i inne zainteresowane strony muszą odgrywać aktywniejszą rolę w pracach nad krajowymi planami działania na rzecz włączenia społecznego.
3. W stosunku do osób, które nie są objęte tradycyjnymi instrumentami wsparcia, powinno się stosować metodę „eksperymentów społecznych” jako narzędzie aktywnego włączenia społecznego. Komisja Europejska powinna utworzyć ogólnoeuropejską sieć służącą obserwacji wdrażania tej metody.
4. Należy zwiększyć wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego dla podmiotów społecznych, które realizują projekty w zakresie zatrudnienia i szkolenia osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej.
5. Konieczne jest wprowadzenie ustawowych mechanizmów zabezpieczających, które zapewnią wszystkim potrzebującym minimalny standard społeczny, w tym minimalny dochód i godną emeryturę, a także dostęp do usług finansowych oraz do wysokiej jakości opieki zdrowotnej i społecznej.
6. Wspólnotowe wytyczne dotyczące zatrudnienia powinny przewidywać zdecydowane środki na rzecz zwalczania przeszkód utrudniających kobietom dostęp do rynku pracy i utrzymującej się wciąż różnicę w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn, które to czynniki ograniczają zabezpieczenie społeczne i emerytalne kobiet.
7. Wszystkie działania podejmowane w celu walki z wykluczeniem społecznym powinny w pierwszej kolejności skupiać się na ubóstwie wśród dzieci, przedwczesnym kończeniu edukacji oraz na pojawiających się niekiedy trudnościach w wejściu na rynek pracy po ukończeniu szkoły.

8. Trzeba utworzyć specjalny fundusz wspierający świadczenie usług dla osób starszych, aby ułatwić tym osobom dostęp do zajęć, które pozwolą im się realizować, takich jak praca, wolontariat, uczenie się przez całe życie czy inne rodzaje aktywności.
9. Należy ocenić, w jakim stopniu przestrzegane są podstawowe prawa społeczne osób niepełnosprawnych, opierając się na uzgodnionych wskaźnikach włączenia społecznego, wiarygodnych danych statystycznych oraz mierzalnych celach zatrudnienia. Trzeba także szerzej wykorzystywać klauzulę o niedyskryminacji ze względu na niepełnosprawność, zawartą w rozporządzeniu w sprawie funduszy strukturalnych. Należy w większym stopniu włączać krajowe stowarzyszenia w działania służące poprawie dostępu osób niepełnosprawnych do kształcenia i szkoleń oraz przystosowaniu miejsc pracy do ich potrzeb.
10. Instytucje Unii Europejskiej powinny przyjąć skuteczną podstawę prawną i spójną, kompleksową strategię dotyczącą Romów oraz stworzyć platformę instytucjonalną, która byłaby pomocna w kształtowaniu ogólnounijnej polityki w zakresie włączenia społecznego tej grupy ludności.
11. Należy bezzwłocznie przyjąć dyrektywę w sprawie przeciwdziałania wszelkiej dyskryminacji oraz dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie, tak aby w pełni wdrożyć artykuł 13 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. ■

Wspieranie integracji obywateli państw trzecich

Integracja jest procesem dwukierunkowym, opartym na prawach i obowiązkach obywateli państw trzecich oraz społeczeństwa przyjmującego. Strategie integracyjne muszą dotyczyć zarówno imigrantów, jak i społeczeństwa przyjmującego, tak aby można było zbudować społeczeństwo, w którym wszyscy obywatele mają te same prawa i obowiązki oraz podzielają wartości demokratycznego, otwartego i pluralistycznego społeczeństwa.

Komitet podkreśla pozytywny wpływ imigracji na rozwój gospodarczy i kulturowy w Europie.

Zatrudnienie stanowi zasadniczy aspekt procesu integracji. Komitet popiera otwarcie legalnych kanałów migracji w celach zarobkowych, jak też politykę zwalczania zatrudniania imigrantów znajdujących się w sytuacji nieuregulowanej i często będących ofiarami eksploatacji, sądzi jednak, że nie można zwalczać pracy nielegalnej wyłącznie za pomocą sankcji nakładanych na pracodawców.

W celu poprawy kulturowej, społecznej i gospodarczej integracji obywateli państw trzecich Komitet zaleca instytucjom europejskim przedsięwzięcie następujących środków:

1. Wspieranie „integracji obywatelskiej” opartej na zasadzie zrównania praw i obowiązków imigrantów i reszty społeczeństwa oraz na podstawowej koncepcji obywatelstwa.
2. Zapewnienie aktywnej działalności Europejskiego Forum Integracji oraz faktyczne zaangażowanie go w opracowywanie i ocenę strategii integracyjnych.
3. Zasięganie opinii organizacji broniących interesów imigrantów podczas opracowywania strategii integracyjnych oraz włączanie tychże organizacji w programy realizowane w tej dziedzinie.
4. Przeznaczenie wystarczających funduszy na integrację i wsparcie działań władz lokalnych i regionalnych, tak aby mogły one podjąć działania w tej dziedzinie.
5. Wspieranie nowych zobowiązań partnerów społecznych i organizacji pozarządowych, mających na celu krzewienie praktyk sprzyjających integracji społecznej oraz zwalczanie rasizmu, ksenofobii i wszelkich form dyskryminacji.
6. Zapewnienie pełnego zastosowania otwartej metody koordynacji w strategiach integracyjnych.
7. Wspieranie partnerów społecznych w realizacji projektów na rzecz zatrudnienia i szkolenia zawodowego, opartych na integracji i partycypacji imigrantów, co pozwoli na równorzędne zaangażowanie beneficjentów projektów.

8. Zaangażowanie związków zawodowych i organizacji pracodawców w działania podejmowane przez władze publiczne w celu zwalczania pracy na czarno.
9. Rozpoczęcie debaty na szczeblu europejskim na temat możliwości opracowania środków w zakresie uregulowania sytuacji nielegalnych imigrantów, a jednocześnie uniknięcia postrzegania imigracji nieuregulowanej jako furtki legalnej migracji.
10. Stworzenie szans dla legalnej imigracji w sektorach, których dotyka problem pracy na czarno, z wykorzystaniem kampanii informacyjnych i edukacyjnych uwypuklających konsekwencje pracy niezarejestrowanej. ■

Przestrzeganie praw podstawowych

W tworzeniu faktycznej europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości należy między tymi trzema wymiarami znaleźć właściwą równowagę, by chronić demokratyczne wartości, co w przyjmowanym dotychczas prawodawstwie nie było w dostatecznym stopniu uwzględniane. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej, towarzysząca traktatowi z Lizbony, stanowi podstawę modelu europejskiego, dlatego też wszystkie strategie i podejmowane na szczeblu europejskim decyzje powinny być z nią zgodne.

W szczególności polityka imigracyjna i przepisy w tej dziedzinie powinny w pełni uwzględniać prawa podstawowe wszystkich ludzi, a także zasadę niedyskryminacji i równego traktowania.

Komitet pragnie również podkreślić znaczenie usług świadczonych w interesie ogólnym, zapisanych w Karcie Praw Podstawowych i określonych w protokole załączonym do traktatu z Lizbony.

Tak więc Komitet zaleca instytucjom europejskim przedsięwzięcie następujących środków w celu zapewnienia lepszego poszanowania praw podstawowych w tych dwóch obszarach, które dotyczą szczególnie działalności gospodarczej i społecznej:

1. Zapewnienie szerszej reprezentacji zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w zarządzie i na forum nowej Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej.
2. Poszerzenie definicji zakresu stosowania obywatelstwa europejskiego i objęcia nią obywateli państw trzecich, którzy na stałe bądź od dłuższego czasu przebywają na terytorium jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej.
3. Dodanie dwóch nowych wartości do listy dziesięciu wspólnych zasad przyświecających wspólnej polityce imigracyjnej: poszanowania podstawowych praw i wolności oraz państwa prawa.
4. Jak najszybsze przyjęcie horyzontalnej dyrektywy ustanawiającej wspólny zestaw praw dla pracowników z państw trzecich przebywających legalnie w państwie członkowskim.
5. Ratyfikowanie, po wejściu w życie traktatu z Lizbony, konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o ochronie praw pracowników migrujących.
6. Przyjęcie, po wejściu w życie traktatu z Lizbony, aktywnego podejścia w celu antycypowania inicjatyw w dziedzinie imigracji, które będą od tej pory podlegały zwyczajnej procedurze legislacyjnej, jak również doprowadzenie do tego, by w pełni respektowały one prawa człowieka i podstawowe wolności, zgodnie z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

7. Przygotowanie inicjatywy wspólnotowej w celu rozpoczęcia rzeczywistej debaty na temat wytycznych dotyczących usług świadczonych w interesie ogólnym z uwagi na ich znaczenie dla spójności społecznej

i terytorialnej Unii Europejskiej w obliczu globalizacji i z uwagi na cel, którym jest wspieranie powszechnego dostępu i praw użytkowników, przewidzianego w traktacie z Lizbony. ■

Rozwój zrównoważony czynnikiem odnowy

Rozwój zrównoważony, opierający się na trzech aspektach: środowiskowym, społecznym i gospodarczym, powinien być głównym czynnikiem odnowy i ożywienia Europy oraz wytyczać przyszłe strategie polityki. Europejski plan odnowy powinien przybrać postać „nowego ładu”, zgodnego z zasadami zrównoważonego rozwoju, i służyć jego promocji. Unia Europejska musi wykorzystać wszelkie dostępne środki, by wspierać wzrost oparty na technologiach o niskiej emisji dwutlenku węgla, na efektywności energetycznej i racjonalnej eksploatacji surowców, a także by propagować zrównoważoną konsumpcję i produkcję.

Traktowanie wzrostu PKB jako głównego celu polityki prowadzi do poważnych problemów. Wzrostu nie można już określać jedynie wartościami liczbowymi. PKB nie uwzględnia wielu innych czynników społecznych i środowiskowych, istotnych dla jakości życia ludzi, gdyż związane z nimi towary i usługi nie są przedmiotem obrotu rynkowego. Należy zatem opracować nowe wskaźniki, które umożliwią lepszą ocenę postępów poczynionych na drodze do zrównoważonego rozwoju.

W celu rozważenia dobrobytu w kategoriach zrównoważonego wzrostu Komitet zaleca przyjęcie następujących rozwiązań:

1. Rozwój zrównoważony musi stać się głównym celem wszystkich europejskich polityk środowiskowych, społecznych i gospodarczych. W 2010 r. Unia Europejska powinna przyjąć jedną nadrzędną strategię europejską na rzecz propagowania rozwoju zrównoważonego, obejmującą najważniejsze elementy trzech obecnych strategii: strategii lizbońskiej, strategii na rzecz rozwoju zrównoważonego oraz strategii dotyczącej energii i zmian klimatycznych.
2. Należy na nowo – z perspektywy rozwoju zrównoważonego – rozpatrzyć budżet Unii Europejskiej. W wydatkowaniu środków publicznych trzeba uwzględniać aspekty gospodarcze, społeczne i środowiskowe oraz traktować prawa przyszłych pokoleń na równi z prawami dzisiejszych pokoleń.
3. Należy opracować nowe wskaźniki postępów w zakresie jakości życia ludzi i rozwoju zrównoważonego oraz stosować je – zamiast wskaźnika PKB – do ustalania celów politycznych.
4. Unia Europejska powinna, w ramach swych stosunków zewnętrznych, nakłaniać do stosowania podobnego podejścia do rozwoju zrównoważonego w innych

częściach świata, aby zagwarantować równe reguły gry i zapobiec negatywnym konsekwencjom dla konkurencyjności przemysłowej.

5. Siódmy program ramowy w zakresie badań powinien koncentrować się na dziedzinach najistotniejszych dla rozwoju zrównoważonego, takich jak technologie przyjazne dla środowiska naturalnego i czysta energia. ■

Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi

Zasoby naturalne stanowią nasz kapitał naturalny i podstawę naszej gospodarki. Nasz dobrobyt i nasza przyszłość, a także pomyślny rozwój naszej gospodarki zależą od pełnego szacunku i odpowiedzialnego wykorzystywania zasobów, które daje nam natura.

W ciągu ostatniego ćwierćwiecza światowy wzrost gospodarczy podwoił się, ale z 60% ekosystemów, które zapewniają żywność, wodę, energię i czyste powietrze, korzysta się w sposób powodujący ich degradację lub wbrew zasadom rozwoju zrównoważonego.

Zachowanie różnorodności biologicznej jest konieczne nie tylko z etycznego, lecz także z ekonomicznego punktu widzenia. Straty gospodarcze wynikające z degradacji usług ekosystemowych już teraz szacuje się na setki miliardów euro.

Środki finansowe zapewniane przez Unię Europejską powinny służyć zachęcaniu do zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi. W zależności od preferowanych praktyk wpływ rolnictwa na różnorodność biologiczną może być korzystny lub szkodliwy. Także wspólna polityka rybołówstwa powinna być narzędziem ochrony różnorodności biologicznej i powinno się w niej przechodzić od zarządzania skupiającego się tylko na gatunkach do zarządzania zorientowanego na ekosystemy.

Z myślą o tym, by strategie polityczne Unii Europejskiej przyczyniały się do zrównowa-

żonego gospodarowania naszymi zasobami naturalnymi, Komitet wysuwa następujące zalecenia:

1. Należy nasilić działania na rzecz wydajnego wykorzystywania zasobów – nie tylko energii, ale także surowców i wody, przede wszystkim zapewnić pełne wdrożenie obowiązującego prawodawstwa w dziedzinie różnorodności biologicznej, gospodarki wodnej i gospodarki odpadami.
2. Należy zagwarantować skuteczne wdrożenie obowiązującego prawodawstwa w dziedzinie ochrony różnorodności biologicznej.
3. Trzeba kształtować i realizować wspólną politykę rolną i wspólną politykę rybołówstwa w sposób zapewniający ochronę zasobów naturalnych.
4. Należy wznowić proces legislacyjny dyrektywy ramowej w sprawie ochrony gleby w Europie.
5. Dokonując przeglądu ramowej dyrektywy wodnej, trzeba wziąć pod uwagę kwestię niedoboru wody i wprowadzić przepisy dotyczące zapobiegania marnotrawieniu wody.
6. Należy w większym stopniu uwzględniać rolę lasów w Europie i na świecie jako ostoi różnorodności biologicznej, magazynu dwutlenku węgla, źródła bioenergii, narzędzia zapobiegania pustynnieniu oraz źródła materiałów budowlanych. ■

Zdecydowane przeciwdziałanie zmianom klimatycznym

Zmiany klimatyczne są jednym z największych wyzwań, przed którymi stoi obecnie świat. Aby się z nimi zmierzyć, potrzebna jest silna wola polityczna na wszystkich szczeblach i stanowcze zaangażowanie się społeczeństwa.

Aby średnia temperatura na świecie nigdy nie wzrosła więcej niż o 2°C w stosunku do poziomu sprzed rewolucji przemysłowej, trzeba znacząco ograniczyć globalne emisje gazów cieplarnianych. W odniesieniu do poziomu z 1990 r. kraje rozwinięte powinny do 2020 r. zmniejszyć swoje emisje o 25–40%, a do połowy tego stulecia o 60–80%. Wymaga to rewolucyjnej zmiany naszego stylu życia, metod produkcji i nawyków konsumpcyjnych. Sukces tego przedsięwzięcia zależy od wspólnych wysiłków wszystkich odpowiedzialnych za emisje, którzy spotkają się w grudniu 2009 r. w Kopenhadze pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych. Europa powinna podjąć wiarygodne działania na swoim własnym terytorium i przygotować się na zmniejszenie emisji o 30% do roku 2020, do czego się warunkowo zobowiązała.

To niezbędne przestawienie gospodarki daje nowe możliwości, ale stanowi także wielkie wyzwanie. Z jednej strony ekologiczne technologie mogą tworzyć miejsca pracy w Europie, ale z drugiej strony wysokoemisyjne gałęzie

przemysłu będą musiały znacznie zmniejszyć poziom emisji. Aby nastąpiło wspomniane przestawienie gospodarki, wszystkie podmioty muszą przyczyniać się do przejrzystego zarządzania gospodarką, czyli ujawniać wszystkie koszty i korzyści związane z różnymi środkami polityki oraz technologiami.

Komitet wzywa instytucje europejskie do zdecydowanego zaangażowania się w przeciwdziałanie zmianom klimatycznym, zwłaszcza poprzez realizację następujących zaleceń:

1. Zawarcie w Kopenhadze w grudniu 2009 r. ambitnego porozumienia post-Kioto, obejmującego – zgodnie z zasadą wspólnej i zróżnicowanej odpowiedzialności – stanowcze zobowiązanie wszystkich krajów, które emitują największą ilość dwutlenku węgla, do niezbędnego zmniejszenia całkowitego poziomu emisji, a zarazem utrzymanie konkurencyjności unijnego przemysłu.
2. Przyjęcie w jak najkrótszym terminie dalszego prawodawstwa na rzecz realizacji przez Unię Europejską celów w zakresie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, co w przypadku zawarcia porozumienia w Kopenhadze oznacza ich redukcję o 30% do roku 2020, oraz objęcia wszystkich odpowiednich sektorów przemysłu systemem handlu uprawnieniami do emisji.

3. Nadzorowanie wydawania funduszy unijnych zgodnie z celami rozwoju w warunkach niskiego poziomu emisji, co dotyczy także programów szkoleń podnoszących niezbędne kwalifikacje pracowników w tym zakresie.
4. Zapewnienie poszanowania wymogów ekologicznych w sposób efektywny pod względem kosztów, z uwzględnieniem kosztów zewnętrznych, w tym także społecznych, w cenach wszystkich rodzajów energii, z uwzględnieniem potrzeby konkurencyjności w skali światowej.

Konkurencyjne technologie energetyczne powinny być oceniane przez pryzmat kosztów i korzyści związanych z całym cyklem ich życia.

5. Działanie zmierzające do tego, aby ze staraniami na rzecz ograniczenia zmian klimatu powiązać wysiłki mające na celu przystosowanie się do znanych już konsekwencji tych zmian: przewidywanie nawałnic, susz i powodzi oraz radzenie sobie z nimi, dostosowanie produkcji rolnej do zmian klimatu, przewidywanie migracji i nowych chorób. ■

Bezpieczeństwo energetyczne prawdziwym wspólnym celem

50% potrzeb Unii Europejskiej w zakresie energii jest zaspokajanych obecnie przez import i jeśli nie zostaną podjęte żadne działania, wskaźnik ten wzrośnie do 70% w latach 2020–2030. Drugi kryzys w dostawach gazu między Ukrainą a Rosją jasno pokazał, że nadszedł czas na prawdziwą europejską politykę bezpieczeństwa dostaw energii.

Bezpieczeństwo dostaw nie oznacza jedynie fizycznej dostępności źródeł, ale także dostępność energii po cenach, które byłyby do przyjęcia dla społeczeństwa. Dla gospodarki światowej jedynym mającym szansę powodzenia sposobem wyjścia z kryzysu związanego z energią i zmianami klimatu będzie przeprowadzenie szybkiego przekształcenia jej bazy energetycznej, czyli odejście od obecnego nadmiernego uzależnienia od spalania paliw kopalnych. Z tego też względu w okresie przejścia do gospodarki niskoemisyjnej aktywna i odpowiedzialna polityka energetyczna i polityka ochrony klimatu musi stać się częścią polityki zewnętrznej Unii Europejskiej.

Biorąc pod uwagę te światowe wyzwania i wzajemną zależność między dostawcami a użytkownikami energii, Komitet uważa, że państwa członkowskie i wszystkie inne zainteresowane podmioty powinny działać wspólnie na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego

Unii Europejskiej, stosując się do następujących zaleceń:

1. Zgodnie z precyzyjnym harmonogramem należy zaplanować duże inwestycje w infrastrukturę energetyczną, tak aby europejska sieć nadawała się do pobierania energii z mniejszych, zdecentralizowanych źródeł energii odnawialnej, aby możliwa stała się ogólnoeuropejska solidarność energetyczna i aby zapotrzebowanie Unii Europejskiej na ropę w ciągu kilku następnych lat przestało wzrastać.
2. Trzeba starannie zbadać możliwości i zagrożenia związane z energią jądrową.
3. Należy nadal rozwijać i konsekwentnie stosować oceny wpływu wyborów technologicznych na rozwój zrównoważony, w szczególności oddziaływania biopaliw na ekologiczny cykl życia. Komitet stwierdza, że cel częściowego zastąpienia oleju napędowego czy benzyny przez biopaliwa jest jednym z najmniej efektywnych i najdroższych działań na rzecz ochrony klimatu, a przeznaczanie na to środków finansowych jest działaniem kompletnie nieodpowiednim.
4. Konieczne jest wspólne działanie na szczeblu europejskim w zakresie zewnętrznej polityki energetycznej, na

»»

zasadzie solidarności, i przeciwdziałanie wszelkimi sposobami wykorzystywaniu energii jako narzędzia walki w konfliktach międzynarodowych.

5. Należy wymagać – w kontekście negocjacji umów zewnętrznych – aby kraje trzecie stosowały na swoich rynkach zasady wzajemności, równego traktowania, przejrzystości i ochrony inwestycji.
6. Należy konsultować się z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i aktywnie zachęcać ich do udziału w opracowywaniu zewnętrznej strategii energetycznej.
7. Konieczne jest zaplanowanie wzajemnego połączenia sieci gazowej i sieci elektryczności na osiach wschód-zachód oraz północ-południe i wspieranie projektów na rzecz dywersyfikacji źródeł dostaw spoza Unii Europejskiej.
8. W przekształcaniu europejskiej sieci dostaw energii należy uwzględnić środki zapobiegające kryzysom, takie jak mechanizm wczesnego ostrzegania, dzielenie się informacjami oraz gromadzenie zapasów lub stosowanie alternatywnych źródeł energii. ■

Wykorzystanie potencjału efektywności energetycznej

Efektywność energetyczna i oszczędność energii to najbardziej optymalne pod względem kosztów sposoby realizacji celów przyjętych w unijnym pakiecie klimatyczno-energetycznym, zakładających ograniczenie do roku 2020 emisji gazów cieplarnianych o 20% (w stosunku do poziomu z roku 1990) i osiągnięcie do roku 2020 niewiążącego poziomu zmniejszenia o 20% zużycia energii w Unii Europejskiej (w porównaniu ze zużyciem przewidywanym na rok 2020).

Komitet popiera ten ostatni cel, a zarazem zaleca określenie nowych konkretnych celów w odniesieniu do różnych produktów i usług, zwłaszcza tych, które mają duże znaczenie dla rynku wewnętrznego. Poza paroma wyjątkami, państwa członkowskie nie wykazały się zdecydowanym zaangażowaniem w realizację tych celów, zwłaszcza w sektorach, w których zużycie energii jest największe, mianowicie w transporcie prywatnym i w mieszkalnictwie. Z tego względu zaangażowanie obywateli jest potrzebne bardziej niż kiedykolwiek, a biorąc pod uwagę, że ich decyzje w tym obszarze są często umotywowane kosztami, jest niezwykle ważne, by wspierać ich wybory poprzez zachęty ekonomiczne i odpowiednio przystosowane informacje.

Aby w pełni wykorzystać potencjał efektywności energetycznej, Komitet zaleca następujące środki:

1. Zbadanie możliwości osiągnięcia konkretnych celów efektywności energetycznej w odniesieniu do różnych produktów i usług.
2. Czuwanie nad tym, by inicjatywy w zakresie efektywności energetycznej były konkretne i możliwe do zrealizowania, oraz kontrolowanie praktycznej realizacji przewidzianych działań, podobnie jak to miało miejsce w wypadku emisji z pojazdów silnikowych, ogólnego ograniczania emisji CO₂ i zmniejszania emisji gazów cieplarnianych, a także w odniesieniu do energii odnawialnej.
3. Wspieranie efektywności energetycznej poprzez niedyskryminacyjne zachęty i dotacje, takie jak obniżenie stawek VAT i inne ulgi podatkowe na zakup technologii ekologicznych i efektywnych pod względem energetycznym lub na wyposażenie istniejących budynków w lepsze systemy izolacji termicznej.
4. Wprowadzenie systemu etykiet efektywności energetycznej dla żywności, by konsument europejski mógł dokonywać świadomego wyboru w tej dziedzinie.
5. Opracowanie programów oszczędzania energii i wsparcia dostosowanych do osób o najskromniejszych budżetach, które muszą sprostać coraz większym wydatkom w związku ze wzrostem cen energii, a nie mogą zainwestować w nowe urządzenia domowe służące obniżeniu tych wydatków.

6. Wspieranie upowszechniania nowych technologii poprzez optymalne wykorzystanie możliwości 7. programu ramowego Unii Europejskiej w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego na lata 2007–2013, programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP), programu Life+ oraz funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.
7. Stałe informowanie w sposób jasny i skuteczny na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym o różnych energooszczędnych technologiach, o dokonywanych ocenach wpływu różnych form konsumpcji na zużycie energii i o zachętach wprowadzanych przez władze. ■

Nowy sposób zarządzania organizacjami międzynarodowymi

W ostatnich latach zorganizowane społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe oraz kraje rozwijające się podniosły szereg kwestii dotyczących deficytu demokratycznego w procesach decyzyjnych wielu organizacji międzynarodowych. W kontekście globalizacji organizacje te odgrywają zasadniczą rolę jako arbitrzy w stosunkach międzynarodowych, ale nierówne traktowanie krajów rozwiniętych i rozwijających się pod względem sposobów zarządzania podważa ich wiarygodność. By zwiększyć swoją legitymizację i odpowiedzialność, organizacje te powinny poszerzyć udział krajów rozwijających się w swoich procesach decyzyjnych i w tym celu nawiązać zorganizowany dialog ze społeczeństwem obywatelskim.

Zdaniem Komitetu Unia Europejska powinna uwzględnić następujące kwestie w celu usprawnienia zarządzania organizacjami międzynarodowymi:

1. Wspieranie ustanowienia dialogu instytucjonalnego między organizacjami międzynarodowymi (Organizacją Narodów Zjednoczonych, Bankiem Światowym, Międzynarodowym Funduszem Walutowym, Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Światową Organizacją Handlu, Międzynarodową Organizacją Pracy itp.), by zapewnić koordynację działań i tym samym poprawić uzyskiwane wyniki oraz uniknąć sprzecznych programów i marnowania zasobów.
2. Włączenie organizacji międzyrządowych szczebla regionalnego w proces zinstytucjonalizowanej koordynacji, by włączyć je w realizację milenijnych celów rozwoju.
3. Podjęcie działań na rzecz zwiększenia uprawnień krajów rozwijających się w organizacjach międzynarodowych, a zwłaszcza w Międzynarodowym Funduszu Walutowym i Banku Światowym.
4. Zwrócenie przez organizacje międzynarodowe szczególnej uwagi na kwestie mające zasadnicze znaczenie dla krajów rozwijających się, takie jak ubóstwo, epidemie, środowisko naturalne czy rolnictwo.
5. Udzielanie krajom rozwijającym się nieprzerwanego wsparcia w formie transferu zasobów i wiedzy, tak aby mogły sprawnie i owocnie uczestniczyć w pracach organizacji międzynarodowych.
6. Zachęcanie organizacji międzynarodowych do zwiększenia przejrzystości oraz oficjalnego zobowiązania się do udostępnienia dokumentów w terminie umożliwiającym reakcję zainteresowanym stronom.
7. Włączenie społeczeństwa obywatelskiego w funkcjonowanie organizacji międzynarodowych za pośrednictwem ustalonych i zorganizowanych struktur.
8. Demokratyczne wybieranie przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego do organizacji międzynarodowych według kryterium

reprezentatywności, niezależności i wiedzy, oraz zapewnienie, że zasoby podlegające tym organizacjom będą zarządzane w sposób przejrzysty.

9. Potwierdzenie podstawowych zasad, które powinny przyświecać kontaktom między społeczeństwem obywatelskim a organiza-

cjami międzynarodowymi, m.in. jasnej deklaracji promującej wzajemny dialog i odrzucającej wszelkie formy przymusu, zobowiązań w zakresie przejrzystości oraz obowiązku w odniesieniu do informacji i dostępu do dokumentów, konsultacji, oceny, forum internetowego itd. ■

Upowszechnianie praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych na całym świecie

Upowszechnianie praw, zwłaszcza gospodarczych, społecznych i kulturalnych, jest na świecie bardzo aktualne ze względów politycznych, gospodarczych i społecznych. Kryzys gospodarczy, który zagraża poziomowi życia i stawia pod znakiem zapytania rozwój wielu krajów, zarówno z północy, jak i z południa, sprawia, że coraz więcej z nich uznaje prawa gospodarcze, społeczne i kulturalne za priorytet.

Komitet uważa, że ani głębokie przemiany, ani sytuacja gospodarcza wymagająca pilnego rozwiązania nie powinny doprowadzić do zmniejszenia czujności, jeśli chodzi o ochronę praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, i zaleca wzięcie pod uwagę poniższych propozycji:

1. W obecnej sytuacji relatywizmu kulturowego i kwestionowania powszechności praw, poszukiwanie nowych rozwiązań nie może podważać niepodzielności przysługujących wszystkim praw.
2. Zapewnienie rzeczywistego uznania praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w ramach negocjacji prowadzonych przez Unię Europejską w instancjach międzynarodowych, jak również w ramach stosunków międzynarodowych, polityki rozwoju, relacji z partnerami z krajów trzecich oraz w ramach nawiązanego już dialogu politycznego, zarówno dwustronnego, jak i regionalnego.
3. Wezwanie do powszechnej ratyfikacji protokołu do Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, który jest obecnie przyjmowany.
4. Uwzględnienie kwestii poszanowania praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych w mandatach negocjacyjnych Unii Europejskiej dotyczących zawierania nowych umów międzynarodowych.
5. Podkreślenie znaczenia ochrony pracy i praw pracowników zgodnie z definicjami jasno określonymi w konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy (prawo do pracy, prawo do zrzeszania się i negocjacji zbiorowych, niedyskryminacja w miejscu pracy, zakaz pracy nieletnich i pracy przymusowej) i poparcie programu godnej pracy, określonego przez Międzynarodową Organizację Pracy.
6. Uwzględnienie znaczenia prawa do zrzeszania się w organizacje zawodowe, które przyczyniają się do konstruktywnego dialogu.
7. Rozważenie możliwości utworzenia „centralnych punktów wsparcia” dla obrońców praw człowieka, które umożliwiłyby poszczególnym instytucjom i organom Unii Europejskiej działanie w sieci zgodnie z ich kompetencjami.

8. Postrzeganie partnerów społecznych będących uczestnikami dialogu społecznego jako niezbędnych partnerów Unii Europejskiej, w pełni włączonych w dialog polityczny, a także wspieranie przez Unię

Europejską krajów trzecich, w których partnerzy społeczni i inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego działają w trudnych warunkach. ■

Promowanie modelu europejskiego na scenie międzynarodowej

W dzisiejszym świecie zbudowany przez Unię Europejską model integracji politycznej i gospodarczej poprzez jednolity rynek oraz model norm społecznych i ochrony praw podstawowych wchodzi w interakcję, a nawet relację współzależności z innymi modelami społecznymi. Pojawienie się nowych graczy na scenie światowej, nowy międzynarodowy podział pracy, dominująca rola kapitału finansowego, fragmentaryzacja łańcucha produkcji czy też nowe kulturowe punkty odniesienia na scenie międzynarodowej wykazują skuteczność tego modelu, a jednocześnie stanowią potencjalne zagrożenie dla jego trwałości.

Europejski model społeczny wykazuje, szczególnie w okresie światowego kryzysu gospodarczego, zdolność do łagodzenia skutków tego kryzysu dzięki mechanizmom solidarności i dialogu społecznego. Poprzez działania Unii Europejskiej skierowane na zewnątrz wpływa on na sytuację społeczną i na zrównoważony rozwój krajów trzecich.

Zdaniem Komitetu zachowanie i rozwój europejskiego modelu społecznego wymaga uwzględnienia wspomnianych współzależności, a zatem promowania europejskiego modelu integracji i spójności społecznej poza granicami Unii Europejskiej poprzez następujące środki:

1. Promowanie, w duchu konstruktywnej współpracy z innymi organizacjami zajmującymi się integracją regionalną na świecie, wartości i mechanizmów stanowiących podwaliny integracji europejskiej, które umożliwiają kształtowanie wspólnej polityki w poszanowaniu różnorodności.
2. Dzielenie się europejskim doświadczeniem w zakresie spójności gospodarczej i społecznej w ramach partnerstw międzynarodowych i polityki Unii Europejskiej na rzecz rozwoju.
3. Zapewnienie lepszej koordynacji działań Unii Europejskiej i przyjęcie wspólnego stanowiska w różnych gremiach i w ramach działań międzynarodowych, co jest niezbędnym warunkiem skutecznej realizacji jej polityki zewnętrznej i celów społecznych.
4. Umieszczenie wśród priorytetów polityki zewnętrznej działań na rzecz rozwoju edukacji i szkoleń, podstawowych norm pracy, ochrony społecznej i równego traktowania mężczyzn i kobiet.
5. Włączanie wymiaru społecznego i ekologicznego oraz aspektów dotyczących zatrudnienia do układów handlowych i stowarzyszeniowych ratyfikowanych przez Unię Europejską.
6. Promowanie prawodawstwa społecznego, negocjacji między partnerami społecznymi oraz systemów powszechnej ochrony

- socjalnej jako głównych elementów europejskiej polityki na rzecz rozwoju.
7. Wezwanie wielonarodowych przedsiębiorstw europejskich do promowania, zgodnie z europejską koncepcją odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw, dialogu społecznego w branżach i w krajach trzecich, w których działają.
 8. Promowanie nowego uregulowania międzynarodowego systemu finansowego.
 9. Opracowanie proaktywnej i całościowej polityki migracyjnej, która ułatwia wspólny rozwój krajów pochodzenia osób migrujących i krajów, które ich przyjmują.
 10. Nakłonienie Światowej Organizacji Handlu do współpracy z Międzynarodową Organizacją Pracy w kwestiach praw pracowników, tak aby cel godnej pracy dla wszystkich był jednym z głównych elementów sprawowania rządów w skali światowej.
 11. Nakłonienie międzynarodowych instytucji finansowych do lepszego uwzględnienia w ich działaniach celu godnej pracy na świecie.
 12. Uwzględnienie w priorytetowych elementach działań zewnętrznych Unii Europejskiej następujących kwestii: wzmocnienia organizacji społeczeństwa obywatelskiego; ustanowienia systemów jego uczestnictwa i dialogu z instytucjami działającymi na rzecz integracji regionalnej i światowej; uznania roli organów przedstawicielskich zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w układach handlowych i stowarzyszeniowych oraz promowania zorganizowanego dialogu między organizacjami i partnerami społecznymi w Unii Europejskiej i w regionach lub w krajach trzecich. ■

Globalne wyzwania związane z wyżywieniem a europejska polityka na rzecz rozwoju

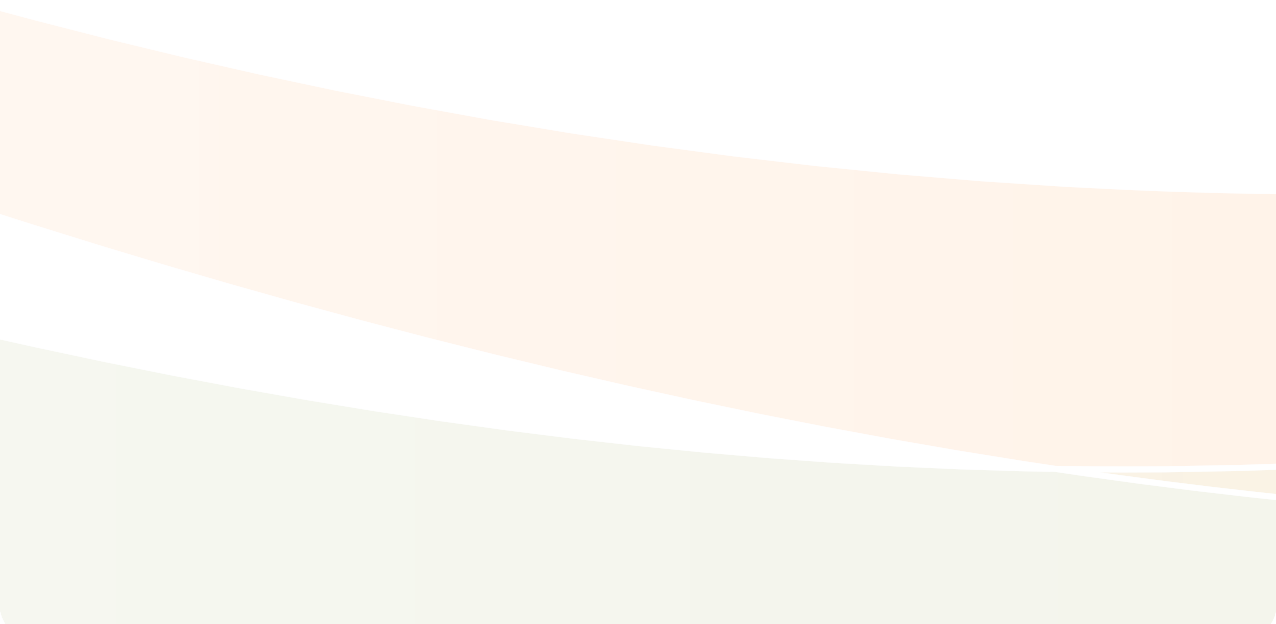
Okolo 860 milionów ludzi na świecie chronicznie głoduje z powodu skrajnego ubóstwa, a prawie dwa miliardy okresowo cierpią z powodu braku bezpieczeństwa zaopatrzenia w żywność, co wynika ze zmieniającego się poziomu ubóstwa. Bezpieczeństwo zaopatrzenia w żywność jest zagadnieniem złożonym, gdyż zależy od wielu różnych czynników, których splot doprowadził w roku 2008 do prawdziwego kryzysu żywnościowego obejmującego cały świat.

Poza zagadnieniem bezpieczeństwa zaopatrzenia w żywność pojawia się kwestia niezależności żywnościowej, czyli prawa populacji do określenia jej własnej produkcji rolnej i spożywczej, oraz promowania polityki handlowej i działań handlowych wpisujących się w zrównoważone i ekologiczne podejście. Zagadnienia te mają podstawowe znaczenie w krajach rozwijających się, w których przynajmniej 70% ludności mieszka na obszarach wiejskich. Zważywszy na miejsce branży rolnej w gospodarce krajów rozwijających się, rolnictwo jest sektorem o kluczowym znaczeniu dla promowania zrównoważonego rozwoju, tworzenia miejsc pracy, ograniczenia emigracji i ubóstwa.

Z myślą o zwiększeniu bezpieczeństwa zaopatrzenia w żywność na świecie Komitet zaleca przyjęcie poniższych środków w ramach polityki Unii Europejskiej na rzecz rozwoju:

1. Branża rolna musi stać się strategicznym priorytetem rozwoju. Planowanie krótko-, średnio- i długoterminowej polityki rolnej we współpracy z lokalnymi organizacjami rolników ma służyć samowystarczalności żywnościowej i rozwojowi przemysłu przetwórczego oraz ograniczeniu wyludniania się wsi.
2. W decyzjach w sprawie rozwoju, żywności i nowych technologii energetycznych należy uwzględniać zarówno równość społeczno-gospodarczą, jak i promowanie rozwoju regionalnego. Należy ustanowić lepsze strategie w zakresie podziału dóbr witalnych, takich jak woda, żywność, mieszkanie, energia czy dochód, a także stworzyć warunki dla inwestycji, które mają służyć realizacji nie tylko celów gospodarczych.
3. Wskazane jest uregulowanie handlu produktami rolnymi, by zagwarantować każdemu krajowi w każdej chwili wystarczające zaopatrzenie w żywność. Kraje rozwijające się, zależne od importu żywności, muszą korzystać z przywilejów handlowych, które mogłyby pobudzić ich produkcję wewnętrzną.
4. Unia Europejska musi wspierać stowarzyszenia producentów i organizacje rynkowe w krajach rozwijających się z myślą o utworzeniu baz zaopatrzenia w produkty spożywcze.

-
-
- 21
5. W trosce o dostępność zasobów żywnościowych i stabilizację cen należałoby utworzyć z jednej strony program przewidujący obowiązkowe ustanowienie światowych rezerw żywności, podobnie do programu rezerw ropy naftowej w Unii Europejskiej, a z drugiej strony fundusz stabilizacji cen surowców rolniczych.
 6. Jedynie 1% środków 9. Europejskiego Funduszu Rozwoju przeznaczono na rolnictwo. Ze względu na znaczenie sektora rolnictwa w krajach rozwijających się pierwszorzędne znaczenie ma zwiększenie tego udziału i włączenie stowarzyszeń rolników w opracowywanie krajowych planów indykatywnych. ■

Demokracja uczestnicząca i inicjatywy obywatelskie w Unii Europejskiej

Europejski system polityczny opiera się na stosunkowo młodych strukturach i z tego względu jest mniej zamknięty niż systemy obowiązujące w większości państw członkowskich. Tak więc europejski model demokratyczny, chociaż bazuje na demokracji przedstawicielskiej, wykazuje już pewne elementy charakterystyczne dla demokracji uczestniczącej. Traktat z Lizbony przewiduje jednocześnie wzmocnienie roli reprezentatywnych stowarzyszeń i społeczeństwa obywatelskiego w ramach instytucjonalnej debaty w Europie, jak też możliwość podjęcia inicjatywy legislacyjnej przez obywateli europejskich (nowy art. 11 Traktatu o Unii Europejskiej).

Wyniki osiągnięte w ramach dialogu społecznego, który rozwijał się od lat 70. i w którym uczestniczył Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny, stanowią dowód na to, jak ważne są modele sprawowania rządów zakorzenione w koncepcji uczestnictwa w nowoczesnym systemie demokratycznym. Komitet jest dumny ze swoich doświadczeń, które zdobył jako przedstawiciel aktywnego europejskiego społeczeństwa obywatelskiego, i wielokrotnie deklarował gotowość do działania na rzecz wzmocnienia aspektu partycypacyjnego europejskiego modelu demokratycznego.

W Białej księdze w sprawie sprawowania rządów w Europie Komisja Europejska wyraźnie wezwała do aktywniejszego udziału obywa-

teli i rozpoczęła okres globalnej refleksji nad wszystkimi wymiarami zaangażowania obywatelskiego. W następstwie prac Konwentu Europejskiego, któremu powierzono zadanie przygotowania traktatu konstytucyjnego, koncepcja dialogu obywatelskiego weszła do języka urzędowego.

W celu wdrożenia faktycznego mechanizmu demokracji uczestniczącej Komitet zaleca uwzględnienie następujących kwestii oraz przedsięwzięcie poniższych środków:

1. Demokracja uczestnicząca powinna uzupełniać demokrację przedstawicielską, ale nie może jej zastąpić, gdyż obydwa modele mają inną legitymizację.
2. Podstawowym warunkiem i źródłem legitymizacji prawa do uczestnictwa jest reprezentatywność – zarówno jakościowa, jak też ilościowa – przedstawicieli zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego.
3. Dialog obywatelski stanowi wyraz sprawowania rządów oraz podstawowy element przyszłego europejskiego modelu demokratycznego; jest publiczną debatą interaktywną i tym samym umożliwia włączenie do niej kwestii legislacyjnych, potrzebuje również podstawy instytucjonalnej.
4. Konsultacja i partycypacja to dwie różne formy uczestnictwa, podlegające własnym prawom: w procesie konsultacji to

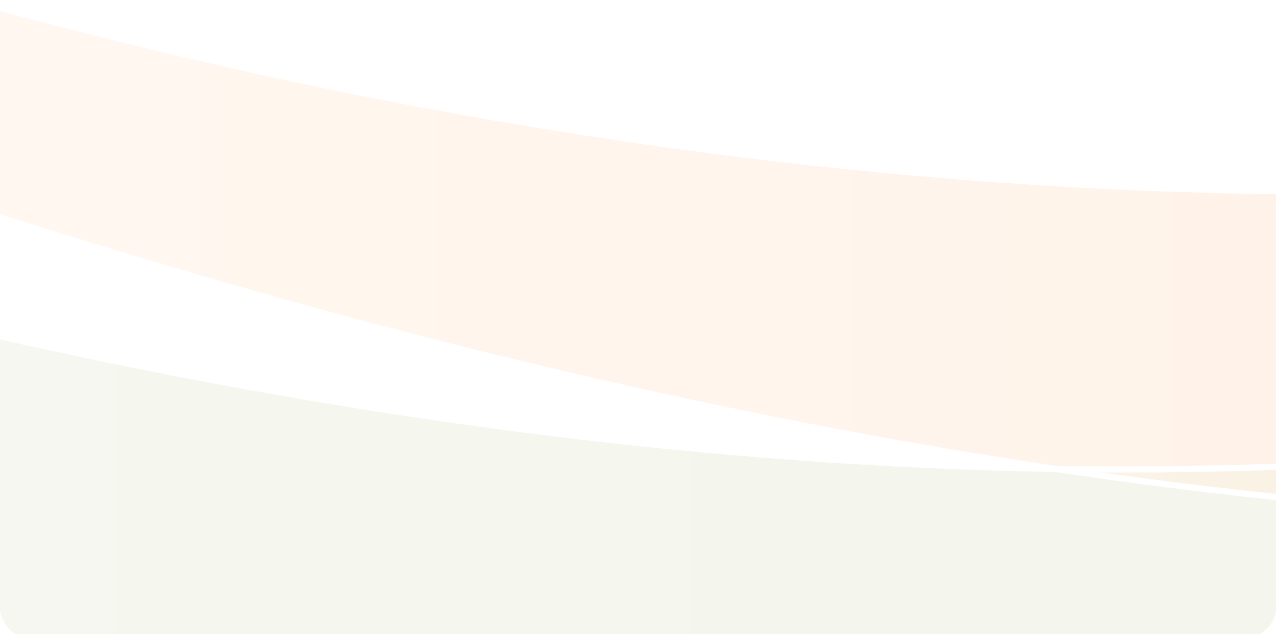
»»

podmiot konsultujący z zasady determinuje w podejściu ogólnym, do kogo konsultacja zostanie skierowana, podczas gdy partycypacja stanowi podstawowe prawo obywatelskie i opiera się na zasadzie oddolnej w ramach demokracji uczestniczącej.

5. Komitet proponuje stworzenie platformy instytucjonalnej dla dialogu obywatelskiego oraz aktywne włączenie się w jej rozwój.

6. Obecność członków Komitetu w krajowych organizacjach społeczeństwa obywatelskiego oraz ich zakorzenienie w gospodarczej i społecznej rzeczywistości Europy jest atutem w realizacji inicjatyw obywatelskich przewidzianych w Traktacie z Lizbony i z tego względu Komitet jest gotów wykorzystywać to nowatorskie narzędzie demokracji. ■

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Rue Belliard 99

1040 Bruxelles / BELGIQUE

Tel. +32 2 546 96 04 | Faks +32 2 546 97 64

Numer katalogowy: EKES-2009-10-PL

www.eesc.europa.eu

QE-80-09-541-PL-C

ISBN 978-92-830-1207-8

9 789283 012078